

När byxan blev var (polis)kvinnas egendom

Ann Kroon

Department of Sociology, Uppsala University, Sweden

ann.kroon@soc.uu.se

This article concerns the gendered history of women’s police uniforms. Tracing the historic symbolism of “phallic trousers” as belonging only to men, and how they slowly become introduced as a garment also for women, it is argued that trousers can be used as a material and visual point of reference, through which it is possible to analyse some important social changes regarding gender throughout the 20th century. Overall, the article purports the idea that when trousers were introduced as an item of clothing to (most) women, this was implicitly accompanied by an increased attention to the *body as marker of gender*. In Sweden, the first police women “on the beat” in the 1950s had to wear culottes instead of proper trousers, while today all police uniforms are gender neutral. The article suggests that the resilient discussions of the presumed incompetence of the *female body* for some police work, serves the overriding purpose of maintaining naturalized gender differences in light of “trousers belonging to all”. Policing is still maintained as a profession where men can be *both* caretaking and violent, while women are construed as non-violent and thus *only* as caretaking, leading to an asymmetrical logic, here captured as “the man contains the woman”, but “the woman does not contain the man”, profoundly affecting the range of possibilities in the two gendered positions.

När byxan blev var (polis)kvinnas egendom

Flera polissystrar, pretenderar Fredrika Bremerförbundet på att få. Men skulle det inte kunna jämnas ut med att man satte kjolar på en del av nuvarande konstaplarna? Ur ”Spånor” i tidskriften *Kasper*, No. 2, 1929, sid. 27

Så tydlig var den klädesmässiga skillnaden år 1929 mellan manliga och kvinnliga poliser (som då kallades polissystrar), att man som ovan kunde skämta om att utöka antalet kvinnor i polisen genom att ”sätta kjol på männen”. Spånets bygger på att kvinnor i polistjänst hade kjol, medan män (underförstått) hade byxor. Idag uppvisar västvärldens länder i stort sett helt könsneutrala polisuniformer, vilket i klartext betyder att byxan ingår i både mäns och kvinnors uniformsuppsättningar (Craik 2005; Steele 1989). Den kvinnliga polisuniformens historia följer på så sätt *byxans könade historia* och blir därmed ett spännande fokus för en analys av de drastiska förändringar som har skett under 1900-talet vad gäller klädesplagget byxan och dess könade symbolik. I dessa förändringar ligger också både möjligheten och hotet om att kvinnan alltmer har kommit att ”likna mannen”. Byxan har under ett par århundraden gått från att vara en fallisk stand-in för maskulinitet, oskiljbar från betydelsen av att vara man, till att bli *var kvinnas egendom*.

På ett socialhistoriskt plan följer byxans symboliska förändring kvinnans väg mot att bli ett subjekt i staten med rösträtt och andra medborgerliga rättigheter (Bergman 1988; Riegel 1963; Rosenberg 2000; Smith & Grieg 2003). Den självklarhet med vilken de flesta kvinnor idag tar på sig ett par byxor har föregåtts av många strider där kvinnans rätt att bära dem har stått i fokus både symboliskt och rent faktiskt. Byxan är alltså mycket mer än ”bara” ett klädesplagg, den har under lång tid varit en symbol som har kopplat samman samhällelig makt med kroppslig auktoritet och aktivitet.

Kvinnors erövrande av byxan blir som ett slags prisma, en materiell referenspunkt, genom vilken det blir möjligt att visualisera och analysera kvinnors gradvisa tillträde till det offentliga, här förstått som sociala, kulturella, ekonomiska och politiska sfärer i samhället som tidigare varit förbehållna män (det ska understrykas att det fortfarande finns gott om ställen på jordklotet där kvinnor löper risk att fångas och till och med dödas om de uppträder offentligt i byxor). Diskussioner om kvinnan och byxan hakar i mer övergripande diskurser om kvinnans plats i samhället och fångar kärnan i vad kvinnor (och män) ”kan” och ”borde” göra knutet till föreställningar om kön, kropp och sexualitet. Detta utmejslande sker i en slags samtidighet på både en symbolisk nivå (här uttryckt som ”kvinnans”) och på en empirisk, faktisk, nivå (här uttryckt som ”kvinnors”). Mitt syfte i den här korta artikeln är att sätta fingret på några aspekter av de här övergripande processerna och artikeln utgör den första av flera kommande genusanalyser av polisuniformens roll i olika internationella sammanhang.

Mitt intresse för en sociohistorisk analys med byxan som materiellt fokus växte fram under mitt avhandlingsarbete om genus- och sexualitetslogiker i psykiatriskt textmaterial om transsexualism (Kroon 2007). Jag stötte i texterna ofta på uttalanden i stil med att det summariskt uttryckt är ”lättare för kvinnor att klä sig i manskläder än det är för män att klä sig i kvinnokläder”, vilket underförstått tas som intäkt för att kvinnor nu mer eller mindre har tillgång till allt ”manligt”. Samtidigt visar mina analyser att gränsen för denna ”lätthet” med tydlig skärpa dras vid kroppen. En historisk kontextualisering ger ju också snabbt vid handen att det inte ”alltid” varit så att kvinnor lättare har kunnat klä sig i byxor utan att dra uppmärksamhet till sig eller bötfällas. Detta väckte mitt intresse fullt ut för att genom könade klädkonventioner vidare försöka analysera hur den springande punkten i det sociala tabut mot kvinnors uppvisning av det maskulint konnoterade, lite drastiskt uttryckt, har *förflyttats från kläder till kropp*. Det som tidigare i historien reglerades genom ett faktiskt förbud mot byxan, reproduceras numera framförallt av att kvinnor utmärker sig som kvinnliga genom att hålla

kroppen fri från det maskulint konnoterade. Detta betyder naturligtvis inte att kläder har förlorat all sin könade effekt, snarare att kroppen har kommit att bli alltmer fokuserad.

Kvinnan som polis i yttre tjänst

Den sista av de offentliga striderna kring kvinnan och byxan stod kring de uniformerade kvinnliga poliserna som skulle ut i patrullerande polistjänst. Johanna Dahlgren visar i *Kvinnor i polistjänst* (2007), att det är när kvinnliga poliser ska börja gå i yttre ordningstjänst, det vill säga patrullera på gatorna, som konflikterna inom polisen verkligen skärps till. Ett fackligt yttrande till en pågående utredning om vilka arbetsuppgifter kvinnor ska ha inom polisverksamheten lyder:

Den tidigare använda formen för anställning av kvinnor som polismän för speciella uppgifter inom kriminalpolisåren [läs: kvinnligt konnoterade arbetsuppgifter inomhus] är riktig och borde eventuellt utökas. *Vad därutöver är, är av ondo* (Citat från Dahlgren 2007:57, min kursivering. Se hennes fotnot 2 för källhänvisning).

Kvinnornas nya arbetsuppgifter som poliser i yttre tjänst var ett resultat av att de gradvis hade kommit att erövra en ”plats i offentligheten som representanter för en ordningsmakt med maskulina konnotationer med rätt att ta till våld” (Dahlgren 2007:2). Detta väckte också på allvar frågan om poliskvinnornas klädsel och ”throughout the twentieth century, the debate about policewomen’s uniforms simmered in police force after police force” (Craik 2005:87). Vilken typ av uniform som de patrullerande poliskvinnorna skulle bära och, framförallt, om de skulle ha samma slags uniform som männen, har alltså ivrigt debatterats under 1900-talet och har allt som oftast satts i relation till frågan om kvinnors lämplighet för de olika polisfunktionerna (Craik 2005; Steele 1989). När kvinnliga poliser i Stockholm år 1958 för första gången skulle ut och patrullera gatorna, var det ursprungliga förslaget att långbyxor skulle ingå i deras uniformsuppsättning (Åse 2000:32). Som Cecilia Åse analyserar i *Makten att se*, ifrågasätts dock lämpligheten i detta från högsta ort och istället införs *byxkjolen* som en kompromiss:

Lämpligheten av att kvinnlig polispersonal medgives bära långbyxor torde kunna ifrågasättas. Vi anser det från utseendesynpunkt sett mindre tilltalande att kvinnlig personal bär sådana plagg och finner det även vara önskvärt, att allmänheten på avstånd kan konstatera, huruvida den uniformerade poliskonstapeln är man eller kvinna (Åse 2000:32, citerat av henne ur *Riksarkivet, konseljakt 56, inrikesdepartementet 15/11 1957*).

Byxkjolen var tänkt att ge de patrullerande poliskvinnorna något av byxans praktiska bekvämlighet och fanns kvar i den kvinnliga uniformsuppsättning ända in på 1980-talet. Den här bilden är tagen någon gång under 1975-1980, i syfte att visa upp de då nya polisuniformerna. Foto: © Polismuseet.

Trots att polisuniformens utseende i övrigt ställde stora krav på ”visuell enhetlighet och utesluter individuella avvikelser – ända ner till färgen på skosnörena” föll alltså detta krav på övergripande enhetlighet helt och hållet när det gällde kvinnorna, som istället fick ta på sig byxkjol och ge sig ut på gatorna (Åse 2000:39). Det viktigaste blev till syvende og sist det ohotade visuella avskiljandet av könen som för allmänheten gör ”klart att de kvinnliga poliserna inte är män” (Åse 2000:32).

Den falliska byxan

För att förstå de starka reaktionerna på att kvinnor inom polisen skulle ”bära byxor”, eller uttryckt med andra ord, inta en auktoritär roll i det offentliga rummet, är det nödvändigt att förstå byxans historiska symbolik. Historikern Tom Olsson skriver om ”byxornas centrala roll i könskampen” i förmodern tid med dess strikt könade klädkoder. Byxorna var mannens egendom, ”en patriarkal maktsymbol” som ”definierade honom som man” (Olsson 2005:97).

Vem som fick bära vilka kläder, både vad avser klass och kön, var strängt reglerat (Borgström 2002).

Att byxan så starkt symboliserade den offentliga mannen gjorde det också möjligt för kvinnor att bokstavligen kliva i byxorna och därigenom få tillgång till sådant som annars var dem förnekad. Det har vimlat av kvinnor genom historien som har klätt sig i byxor (som den viktigaste delen av "manskläderna") och deltagit i männens värld *som män*: cowboys, pirater, soldater, äkta män, kriminella, fiskare, gruvarbetare, präster, drängar, ja, listan kan göras lång. Att det var ett väletablerat fenomen visar flera historiska studier (se t. ex. bidragen i Borgström 2002; Dekker & van de Pool 1995; Rosenberg 2000; Smith & Greig 2003)

Under dessa strikta klädkonventioner var det omöjligt för kvinnor *som kvinnor* att visa sig offentligt i byxor: "[a]ny woman who was brave enough to wear trousers in mid-nineteenth-century America posed a threat to [the gendered] symbolic order, and was seen to be acting 'out of her sphere'" (Luck 1996:141). Detta var dock tydligt klassrelaterat, eftersom några av de första kvinnor som långt tidigare bar byxor offentligt var kvinnliga gruvarbetare, bönder och fiskare (Smith & Grieg 2003). Byxan (först kallad *bloomers*) som kvinnligt klädesplagg kom att bli en av de stora materiella symbolerna under kampanjerna för kvinnans rösträtt (Luck 1996; Riegel 1963). Som syns på skämtteckningen kom "bloomeristerna", som de kallades i Sverige, att associeras inte minst med cykeln, den tidens moderna fortskaffningsmedel som gav kvinnor en helt ny rörelsefrihet i det offentliga (Bergman 1988:40).

Cigarrökning, sportutövning och umgänge på klubb, där man blev upppassad av icke-vita kvinnor, ingick i uppfattningen om hotet från och möjligheterna för de nya moderna byxbeklädda (vita) kvinnorna. Källa: <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Bloomer-Club-cigars-satire-p-adv054.JPG>. Bilden ligger i "the public domain" och kan användas fritt.

Byxan började sakta men säkert att lösgöras från mannen. Runt sekelskiftet 1900 och decennierna därefter blir det mäktigt populärt och trendigt för moderna kvinnor att klä sig i byxor och kostym i enlighet med det maskulina mode som växte fram, gärna också med håret klippt riktigt kort. Det var också populärt för kvinnliga konstnärer och författare i tiden att framställa självporträtt där de klädde sig i manskläder (Smith & Grieg 2003). Det här är något som vi idag gärna gör queera tolkningar av och ser som uttryck för kvinnornas *sexualitet*, en typ av tillskrivningar bakåt i tiden vars självklarhet har kommit att ifrågasättas av bland andra sexologi- och kulturforskaren Laura Doan (Jagose & Doan 2001). Även om vi naturligtvis inte kan veta något om dessa kvinnors ”verkliga” sexualitet, så ska vi enligt Doan vara försiktiga med att självklart anta att människor ”förstod” och ”uttryckte” sin sexualitet på vare sig det ena eller det andra sättet innan identitetstankarna slagit rot ordentligt framåt 1930-talet. Skulle man sålunda här följa Doans tes tolkas kvinnors maskulina klädstil under den här tidsperioden framförallt som ett uttryck för *modernitet*, ”more likely to be thought playful or elegant than a clear marker of sexual identity” (Jagose & Doan 2001:1).

Men något händer. Doans kulturella analyser visar att tolkningen av kvinnan i manskläder/den manhaftiga kvinnan ”blir lesbisk” på allvar framåt 1920-talets slut, vilket sker inte minst via de tolkningsraster som växer fram i olika sexologiska kartläggningar (Jagose & Doan 2001). Under det tidiga 1900-talet ägnas mycken möda att diskutera och definiera ”heterosexualitet” och ”homosexualitet”, där den sistnämnda kategorin stigmatiserande knyts till ”manlighet” hos kvinnan och ”kvinnlighet” hos mannen. Sett genom byxans prisma inträffar detta parallellt med att byxan börjar förlora något av sin absoluta koppling till mannen. Kvinnor i gemen börjar således sakta men säkert att kunna använda byxan, vilket är ett uttryck för att kvinnor tar mer offentlig plats i samhället och alltmer tar sig in på samma yrkesområden som männen. *Samtidigt* tycks dock vissa manligt konnoterade kroppsliga drag såsom styrka och storlek spjälkas av från ”den vanliga kvinnan” för att istället läggas på ”den lesbiska kvinnan”.

Den kvinnliga polisen som manhaftig eller våpig

Byxan – och med den ett visst erövrande av maskulinitetens innehåll – blir alltså tillgänglig för kvinnor, men samtidigt hålls den *kroppsliga* manligheten idémässigt avgränsad från den ”normala” kvinnan, vilket effektivt begränsar hennes repertoar av möjligheter. Här menar jag att vi har en nyckel till att förstå varför kvinnor inom just polisen har haft en av de tuffaste yrkesmässiga integrationerna (i likhet med brandförsvaret och militären). Det är nämligen yrken där ”byxan” och ”kroppslig manlighet” fortfarande i allra högsta grad hänger ihop, ända ner till själva yrkesbeskrivningen så att säga. För att vara en ”riktig polis” behövs symbolisk och faktisk tillgång till den auktoritära (maskulint konnoterade) kroppen, det är inte bara för kvinnor att ”ta på sig byxan”.

Betydelsen av avgränsningen mellan olika kategorier av kvinnor och deras antagna typ av kroppslighet blir inte minst tydlig när kvinnor bryter in på de här tungt manliga arenorna. Det finns gott om forskning som visar hur kvinnor *tränas* in i en kroppslig ”kvinnlighet” från tidig ålder (Bordo 1993; Martin 1998). En noggrant iscensatt heterosexualiserad kvinnlighet enligt alla kulturens regler kan vara en effektiv strategi för att motverka stämplingen som ”manhaftig” och därmed ”okvinnlig” (alldeles oavsett om man ”är” lesbisk eller inte) (se t.ex. Darien 2002; Herbert 1998; Young 1991). Kvinnligheten får dock inte framhävas *för mycket* (se Åse 2000 för analyser av denna paradox), eftersom på andra sidan lurar ”våpet”, en minst lika oönskad effekt som istället utmålar kvinnan som passiv och *för* kvinnligt oduglig, som en som inte kan utföra polisyrket (Finstad 1998). Som Åse skriver: ”Kvinnliga poliser kan varken vara ’riktiga’ poliser eller ’riktiga’ kvinnor” (Åse 2000:72). Den här typen av anklagelser, att å ena sidan bli utpekad som ”manhaftig/lesbisk”, å andra sidan som

”passiv/våpig/kvinnlig”, är effektiva sätt att underminera och hindra kvinnors möjligheter att inta den auktoritetsposition som polisyrket annars både erbjuder och kräver.

Vi kan se denna kompensatoriska strategi i analyser av hur kvinnliga poliser och militärer subtilt feminiserar kroppsliga uttryck för att uppväga det maskulint konnoterade. Det kan handla om att låta en flik av håret synas under den militära kepsen, eller den ”obligatoriska flätan” som många kvinnor på polisutbildningen har lagt sig till med ”ungefär till termin fyra”, enligt en lärare på Växjö universitets polisutbildning.¹ Det kan också handla om feminint konnoterade kroppshållningar, röstlägen, gester och annat ”kroppsnära” i betydelsen att det handlar om uttryck som *inte sitter i kläderna* (se t.ex. Darien 2003; Herbert 1998; Young 1991). Som ofta när genusanalyser utförs, hamnar nästan allt fokus på kvinnor och deras handlingar. Därför är det viktigt att framhålla tolkningen att logiken bakom dessa kompensationer främst handlar om att avvärja det *hot mot det maskulina systemet* som uppstår om kvinnan alltför mycket ”liknar mannen”. Här finns en tydlig könad asymmetri: ”Om kvinnorna inte är kvinnliga förlorar männen i manlighet”, men däremot ”om mannen är omanlig betyder det *inte* att kvinnan blir okvinnlig” (Åse 2000:70f, min kursivering).

Från byxkjöl till kravallutrustning – byxan blir kropp

Jag skulle vilja avsluta den här korta artikeln med några funderingar kring hur vi kan greppa den fortsatta sociokulturella strävan att visuellt förstärka särskiljandet av män och kvinnor, inte minst i ljuset av nutidens formella jämställdhet. Något annorlunda uttryckt, min underliggande tes kan sägas vara att ju lättare det har blivit för kvinnor att utan att väcka misstänksamhet (eller bryta mot lagen för den sakens skull) tillgodogöra sig olika aspekter av det maskulint konnoterade i samhället, desto större roll tycks kroppen och olika kroppsmodifikationer ha kommit att spela (se också t.ex. Bordo 1993).

Polisuniformens utseende spelar en stor roll i det samhällsbeskydd som polisen enligt polislagen är satt att tillförsäkra allmänheten, eftersom ”[h]ur legitim makt visualiseras, hur polisens kroppar tar sig ut i uniform [...] handlar om hur rättsstaten manifesteras visuellt i det offentliga rummet” (Åse 2000:36). Strävan efter könsneutrala polisuniformer har varit ett viktigt symboliskt (och praktiskt!) led på vägen mot samma arbetsuppgifter för kvinnor och män: “in police work the connection [of the trousers] was clear: the same uniform went with the same duties for men and women” (Steele 1989:71).

Polismyndigheten arbetar fortsatt mot att polisens uniformer ska vara könsneutrala och anpassade till både män och kvinnor. Den nationella insatsstyrkans utrustning, den som skyddar kroppen mest, leder helt och hållet till att ”i full mundering, med hjälm, kroppsskydd och ansiktshuvor, går det inte att se skillnad på män och kvinnor” (Sigray 2003). I arbetet med att få fler kvinnor att söka till insatsstyrkan, där uniformsanpassningen ses som en viktig del, visade det sig att ”[u]töver vikten är det få detaljer som är särskilt hämmande för just kvinnor”. Intressant nog visade det sig snart ”att den tunga utrustningen, som väger över 30 kg, egentligen är ett problem för både män och kvinnor då den begränsar rörelseförmågan för dem som bär den” (ibid). Betoningen på utvecklingsarbetet kom att ligga på att ”så mycket som möjligt av utrustningen skulle vara skraddarsytt och kunna anpassas efter individens längd, huvudstorlek, kroppsbyggnad och så vidare” (ibid), vilket leder fokuseringen bort från den stereotypa könade kroppen och istället riktar blicken mot den individuella kroppens möjligheter och begränsningar.

---

¹ Kommentaren fälldes vid en polisforskningskonferens på Växjö universitet 16-18 augusti 2007.

Dagens polisuniformer uppvisar (nästan) inga skillnader mellan män och kvinnor. De blå skjortorna ingår som kort- och långärmade i båda uniformsuppsättningarna. Men det är "detaljerna som gör det" och därför ett stort tack till Therése Andersson som uppmärksammade mig på att bilderna visar att man fortfarande tillämpar s.k. dam- respektive herrknäppning på skjortorna, vilket här avslöjas av slipsnålens riktning. Foto: Jan Mill. Från Jannesson (2004) med benäget tillstånd.

Trots dessa ansträngningar och ambitioner verkar frågan om *kvinnokroppens duglighet för polisyeket* vägra släppa greppet om diskussionen. Den kvinnliga polisens gradvisa erövrande av byxan tycks inte vara tillräcklig för att hon självklart och fullt ut ska kunna delta i alla aspekter av polisyeket. Det är fortsatt svårt att rekrytera kvinnor till vissa uppdrag, såsom till insats- och piketstyrkorna, och fokus tycks alltjämt ligga på kvinnors antagna brist på fysiska kvaliteter för dessa uppgifter (se t.ex. Orre 2007). Frågan i dagens samhälle tycks inte längre handla om om kvinnliga poliser ska patrullera gatorna eller ej (även om några incidenter i stockholmstrakten häromåret pekar mot att den striden ännu inte helt kan läggas åt sidan, se *Dagens Nyheter*, 11/6 2006), utan om kvinnors möjligheter att kroppsligen utföra *alla* de uppgifter som män antas kunna utföra.

Att tillåtas "ta på sig byxan" blir på ett symboliskt plan att erkännas tillträde till auktoritet och makt. Cecilia Åses analys i *Makten att se* visar dock att tanken om polisens våldsmonopol som i huvudsak en manlig angelägenhet kvarstår. Den upprätthålls symboliskt och faktiskt genom "att kvinnor inte anses besitta fysisk auktoritet, att de inte förmår förkroppsliga ett potentiellt våld" (Åse 2000:110). Istället formas kvinnorna inom polisen "som omhändertagande men inte som våldsutövande", till skillnad från den manliga polisen som "kan vara både våldsutövande och omhändertagande" (Åse 2000:110; se också Dahlberg 2007, främst kapitel 3). Detta är en asymmetri som fokuserar *kroppens möjligheter* och vars logik också kan uttryckas som att "mannen rymmer kvinnan" men "kvinnan rymmer inte

mannen”, vilket får konsekvenser för bredden och möjligheterna inom de respektive könade positionerna (Kroon 2007).

Därmed kvarstår möjligen den sista (?) symboliska striden kring kvinnan som polis: hennes möjlighet att till fullo representera det våldsmonopol som tidigare endast mannen(s kropp) ansetts duga till.

Referenser

- Bergman, I. (1988), ”Kvinnorna och byxorna”. I I. Bergman (red), *Kläder. Nordiska museets och Skansens årsbok Fataburen 1988*. Stockholm: Nordiska museet.
- Bordo, S. (1993), *Unbearable Weight. Feminism, Western Culture and the Body*. Berkeley: University of California Press.
- Borgström, E. (red) (2002), *Makalösa kvinnor. Könsöverskridare i myt och verklighet*. Göteborg: AlfabetaAnamma.
- Craik, J. (2005), *Uniforms Exposed. From Conformity to Transgression*. Oxford & New York: Berg.
- Dahlgren, J. (2007), *Kvinnor i polistjänst. Föreningen Kamraterna, Svenska Polisförbundet och kvinnors inträde i polisyrket 1957-1971*. Umeå: Skrifter från Institutionen för historiska studier 16, Genusforskarskolan, Umeå universitet.
- Dagens Nyheter*, 11 juni 2006, ”Kriminella trakasserar kvinnliga poliser”.
- Darien, A. (2002), “The Alter Ego of the Patrolman? Policewomen and the Discourse of Difference in the NYPD”. *Women’s Studies*, 31:561-608.
- Dekker, R. & L. van de Pol (1995), *Kvinnor i manskläder. En avvikande tradition. Europa 1500-1800*. Stockholm/Stehag: Symposium.
- Finstad, L. (1998), “En av gutta? Om kjønn i politiet”. I A. Kongstad, B. Kyvsgaard & A. Storgaard (red). *Kvinder på randen*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Herbert, M. S. (1998), *Camouflage isn’t Only for Combat. Gender, Sexuality, and Women in the Military*. New York & London: New York University Press.
- Jagose, A. & L. Doan (2001), “The Evolution of a Lesbian Icon”. *Genders* 34, paginering saknas.
- Jannesson, M. (2004), *Polisuniformer och social perception*. Opublicerad c-uppsats i psykologi, Växjö universitet.
- Kasper*, nr. 2, februari 1929. Från Projekt Runeberg på <http://runeberg.org/kasperme/1929/0027.html>
- Kroon, A. (2007), *FE/MALE asymmetries of gender and sexuality*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Luck, K. (1996), “Trousers: feminism in nineteenth-century America”. I P. Kirkham (red), *The Gendered Object*. Manchester & New York: Manchester University Press.
- Martin, K. A. (1998), “Becoming a Gendered Body: Practices of Preschools”. *American Sociological Review*, 63(4):494-511.
- Olsson, T. (2005), “En man försvinner. Den visuella kulturen under det långa 1500-talet”. I M. Hurd, T. Olsson & L. Öberg (red), *Iklädd identitet. Historiska studier av kropp och kläder*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Orre, J. (2007), ”Kvinnor praktiserar i piketen”.
<http://www.polisen.se/inter/util%5Cnodeid=21434&pageversion=1.jsp?articleid=9007198>
- Riegel, R. E. (1963), “Women’s Clothes and Women’s Rights”. *American Quarterly*, 15(3): 390-401.
- Rosenberg, T. (2000), *Byxbegär*. Göteborg: Anamma.
- Sigray, R. (2003), “Goda insatser tar form”. *utveckla.nu* # 1/2003,
<http://www.utvecklingsradet.se/3437>

- Smith, C. & C. Greig (2003), *Women in Pants. Manly Maidens, Cowgirls, and Other Renegades*. New York: Abrams.
- Steele, V. (1989), "Dressing for Work". I C. B. Kidwell & V. Steele (red), *Women & Men. Dressing the Part*. Washington: Smithsonian Institution Press.
- Young, M. (1991), *An Inside Job. Policing and Police Culture in Britain*. Oxford: Clarendon Press.
- Åse, C. (2000), *Makten att se. Om kropp och kvinnlighet i lagens namn*. Malmö: Liber.